

שקמים הם תחתיהם בדלי דלות, ומשום שהללו מיני דמים, והללו מיני קמחים. אבל יחלקו עופות כנגד זבחים הקמים תחתיהם בדלות, שהללו והללו מיני דמים —

לפיכך תלמוד לומר: "ועל מחבת ... לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו", ואף זה מקרא מיותר הוא, ואם אינו ענין למנחות כנגד זבחים⁽³⁾ לפי שאינן מינן, שאלו מיני דמים ואלו מיני קמחים, תנהו ענין לזבחים ועופות.

יכול לא יחלקו עופות כנגד זבחים, משום שהללו — מליקת העופות — עשייתן ביד [בצפורן], והללו — שחיטת הזבחים — עשייתן בכלי [בסכין]; אבל יחלקו מנחות כנגד מנחות, שאלו ואלו עשייתן ביד [קמיצת המנחות נעשית באצבעות היד] —

לפיכך תלמוד לומר: "וכל מנחה בלולה בשמן, לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו", והזכרת "בלולה בשמן" מקרא מיותר הוא, ללמד שלא יחלקו מנחות כנגד מנחות.

יכול לא יחלקו מנחת מחבת כנגד מנחת

עג - א תלמוד לומר: "וכל מנחה אשר תאפה בתנור וכל נעשה במרחשת ועל מחבת לכהן המקריב אותה לו תהיה. וכל מנחה בלולה בשמן וחריבה, לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו", ומשמע: כולם יאכלו ממנה, ולא יחלקו מנחות כנגד זבחים.

יכול לא יחלקו מנחות כנגד זבחים [בהמות הנזבחות בסכין],⁽¹⁾ משום שלא קמו תחתיהן בדלות [אין מנחה עומדת במקום הזבח כשהמביא הוא דל], שהרי הדל מביא קרבן מן העוף תחת הזבח, ובדלי דלות מביא מנחה תחת חטאת העוף,⁽²⁾ אבל יחלקו הכהנים מנחות כנגד עופות, שהרי קמו תחתיהן בדלי דלות?

לפיכך תלמוד לומר: "וכל נעשה במרחשת... לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו", ולא הוצרכה התורה לפרט את מנחת המרחשת, ודי לו שהיה אומר "וכל מנחה לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו", ומקרא מיותר הוא, לרבות שלא יחלקו מנחות כנגד עופות.

יכול לא יחלקו מנחות כנגד עופות, ואף

לאוכלם שלא יהיה נותר, וצריך עיון בזה].
ב. בגמרא לקמן עג א מביאה הגמרא ברייתא, הדורשת שאף מנחת העומר ומנחת קנאות הם לכהנים, ומבואר שם הצורך בדרשה מיוחדת לזה, משום: דסלקא דעתך אמינא "ואכלו אותם אשר כופר בהם" אמר רחמנא [כלומר, כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים], והאי — מנחת העומר — להתיר קא אתיא, ואידך — מנחת קנאות — לברר קא אתיא; והקשה ב"קרן אורה" כאן: למה אמרו בגמרא כאן דלרבנן לא קמיבעיא לן, מדנקמצת שייריה

1. על פי רש"י בקדושין נג א.

2. כפי שהובא במשנה בענין "מנחת חוטא".

3. נתבאר על פי רש"י בקדושין נג א; והוא הדין שהיה יכול לומר "ואם אינו ענין למנחות

הוא, ללמד שלא יחלקו מנחה כנגד מנחה ואפילו מאותו המין; והוא הדין שכל קרבן חולקים אותו הכהנים, ואין חולקים קרבן כנגד חברו ואפילו אם זה וזה חטאת או שלמים.

יכול לא יחלקו קרבן כנגד חברו בקדשי קדשים כמנחה, אבל יחלקו קרבן כנגד חברו בקדשים קלים. (4)

לפיכך תלמוד לומר: "וכל מנחה בלולה בשמן וחריבה לכל בני אהרן תהיה איש

מרחשת, ומנחת מרחשת כנגד מנחת מחבת, משום שזו — המנחה הנעשית במחבת, שהיא רחבה — מעשיה קשין; וזו — מנחת המרחשת — מעשיה רכין [המנחה הנעשית במרחשת שהוא כלי עמוק, רכה היא], אבל יחלקו מנחת מחבת שהביא ראובן כנגד מנחת מחבת שהביא שמעון, ומנחת מרחשת כנגד מנחת מרחשת, שהרי זו וזו מעשיה קשין, או זו וזו מעשיה רכין —

לפיכך תלמוד לומר: "וחרבה לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו", "וחרבה" קרא יתירא

כנגד עופות."

4. בשפת אמת דן בעיקר הדין המבואר בברייתא כאן, וכתב: מסופק אני אם הפירוש הוא, שאפילו אם שניהם מתרצין בכך אינם יכולים לחלוק; דקשה על זה הלא במתנה ודאי יכול אחד ליתן חלקו לחבירו ונהי דלית ביה קנין לקדש את האשה, מאי נפקא מינה בזה, הרי גם בחלקו אינו יכול לקדש רק לאוכלו, וכמו כן יכול להאכיל לחבירו, אם כן כשחולק עמו מנחה כנגד זבח ליהוי כנותן זה מנחתו במתנה לחבירו, וחבירו נותן לו במתנה זבחו, ודוחק לומר דגזירת הכתוב היא לאסור כי האי גוונא.

ולכן כתב לפרש, שעיקר הלימוד הוא, שאין אחד יכול לכופ את חברו לחלק מנחה כנגד זבח, כי לולי הפסוק הוה אמינא שיכול אחד לכופ את חברו על זה, כמו שכופין על מדת סדום, כיון שאין בחלק משהו של המנחה כדי אכילה, ושותפין כי האי גוונא יכול אחד לכופ לחבירו בדינא ד"גוד או אגוד" כיון שאין בו כדי חלוקה, קא משמע לן קרא שהלכה כך הוא, שיחלקו בכל מנחה בפני עצמו ... וזהו שכתב רש"י [ראה פירוש המיוחס לרש"י ד"ה כנגד זבחים] "שלא יאמר הכהן לחבירו טול אתה

זבחים ואני מנחות", פירוש, כשהשני מעכב; אבל אם כל בית האב מרוצין לחלוק מנחה כנגד מנחה או זבח, אפשר דרשאין, וצריך עיון בזה לדינא; וראה מה שהעיר בזה חתנו בהגה"ה שם. ורש"י קדושין נג א פירש מה שאמרו "יכול לא יחלקו בקדשי קדשים אבל יחלקו בקדשים קלים": יכול לא יחלקו קרבן כנגד חברו בקדשי קדשים כמו מנחה, אבל יחלקו קרבן כנגד חברו בקדשים קלים, דאית להו זכיייה בגווייהו ויכול למכור חלקו בקרבן זה בשביל זה; הרי מבואר שהנידון הוא על הסכמה ולא על כפייה.

ב"חזון איש" [אבן העזר סימן קמח בחידושי לקדושין שם], הקשה: יש לעיין, הא לכולי עלמא יש דין חלוקה בקרבנות, לענין שכל אחד זוכה חלקו למצות אכילה, ואם כן, מנא לן דלא מצי לזבוני חלקו, דלמא ברייתא הכי קאמר "יכול לא יחלקו מנחות כנגד זבחים", היינו באחד אומר שנחלקו במנחה לחוד ובזבחים לחוד, ואחד אומר נחלקו מנחות כנגד זבחים, הדין עם האומר לחלוק כל קרבן בפני עצמו [והיינו: שמא נאמר כהבנת ה"שפת אמת" שאין כאן אלא דין שאינו יכול לכפות]!

וכתב לתרץ שזה פשיטא, שאין זה חלוקה שוה במה שיתנו קרבן כנגד קרבן; אלא על

הרי שכל הפסוק נדרש לענין אחר, ואם כן מנין שמנחת העומר ומנחת קנאות שיירייהם נאכלים לכהנים?!

ומשנינן: **ההוא** — דילפינן בברייתא לדין חלוקה⁽⁹⁾ מפסוק זה — מיתורא ד"כל" נפקא, שהרי היה יכול לומר "מנחה בלולה בשמן וחריבה"; ואילו חזקיה למד מעיקר הפסוק למנחת העומר וקנאות ששייריהם נאכלים לכהנים.

ומקשינן עלה: **והא אפיקתיה ל"כל"** [והרי "כל" נצרך ללמד] **לכדרכי יוסי ברבי יהודה** לעיל סג ב, שאין מנחת מאפה תנור אלא כולה חלות או כולה רקיין?!⁽¹⁰⁾

כאחיו ... ואם על תודעה שהיא קדשים קלים, ובאה הסמיכות⁽⁵⁾ ללמד:

כשם שאין חולקין קרבן כנגד חבירו במנחה שהיא קדשי הקדשים, **כך אין חולקין קרבן כנגד חבירו בתודה שהיא קדשים קלים**.⁽⁶⁾

ולכך נאמר: **"איש כאחיו"**: כדי ללמד:

איש כהן חולק בקרבנות, ואפילו כהן בעל מום שאינו ראוי לעבודה — ⁽⁷⁾

ואין הקטן שאינו איש חולק בקרבנות,⁽⁸⁾ **ואפילו אם הוא תם**.

באופן אחר ראה שם; וראה גם בפירוש המיוחס לרש"י כאן.

6. **ראה ב"קרן אורה"** שהאריך בענין חלוקת הבעלים בקדשים קלים קרבן כנגד קרבן.

7. **כתב רש"י בקדושין** נג א: אפילו בעל מום: שאף הם היו מתליעים בעצים ומפשיטים ומנתחים ושוחטים; ומבואר, שאף בעלי מומים זוכים משום שהם עושים איזה עבודה בקדשים, וחידוש הוא.

8. אבל אוכל בחלק אביו; פירוש המיוחס לרש"י.

9. נתבאר על פי הפירוש המיוחס לרש"י ורבינו גרשום.

10. **תמהו התוספות**: והרי סוגייתנו היא לדעת רבי שמעון, והוא הרי חולק על רבי יוסי ברבי יהודה, ואם כן הרי לשיטת רבי שמעון עצמו ניחא?! וראה מה שיישבו.

כרחק מדעת כולם איירי, ואפילו הכי אין זה חלוקה, ולא זכה כל אחד חלקו; ורשאי זה שאכל את המנחה, לתבוע חלקו בזבח, שלא הפסיד חלקו בזבח, שאין יכול להקנות חלקו לאחרים, ואם איתא דיכול למכרו בכסף, כל שכן שיכול למכור מנחות כנגד זבחים.

והקשה: אם אין לו רק זכות המצוה, למה לי קרא שאין חולקין זבח כנגד מנחה, כיון שאין כופין זה לזה לחלוק זבח כנגד מנחה, כי רצו נמי לא הוי חלוקה, דלאו דיליה הוא להקנות?! **ותירץ**: הוה אמינא: כי רצו הוי עיקר חלוקה כן, וכל אחד זוכה חלקו למצות אכילה; וראה עוד בשיעורי רבי שמואל לקדושין מה שהביא מדברי תוספות הרא"ש שם, ומה שהעיר הוא בזה, וראה עוד ב"אילת השחר" לקידושין שם; **וראה עוד ב"קרן אורה"** בסוגיין; וראה עוד ב"חזון איש" בבא קמא סימן כ סקכ"א.

5. **כן פירש רש"י** מכתב יד כאן; **ובתוספות** הקשו על זה, כי ברייתא זו רבי יהודה היא כמבואר בקדושין נג א, ורבי יהודה אינו דורש סמוכין; וציינו לדבריהם בקדושין נג א שפירשו

ומזה לפני ה' ונותן על המצורע, ושאר הלוג נאכל לכהנים —

ולכך הצרך הכתוב לרבות לוג שמן של מצורע, כי **סלקא דעתך אמינא**: לא יהיו שייריו נאכלים לכהנים, כי **"מן האש" כתב רחמנא** ומשמע הנותר מן האש, ואילו לוג שמן של מצורע לא נותר מן האש שאין עולה ממנו כלום לאישים אלא נותנים ממנו על המצורע — (12)

קא משמע לן "כל" לרבות לוג שמן של מצורע.

"לכל" מנחתם, לרבות מנחת העומר ומנחת קנאות ששייריהם נאכלים לכהנים —

ולכך הצרך הכתוב לרבותם, (13) כי **סלקא דעתך אמינא**: **"ואכלו אותם אשר כופר**

אלא, (11) **הוא** דילפינן בברייתא לענין חלוקה **מ"וכל"** [מיתור הוי"ו], ו"כל" עצמו לכדרכי יוסי ברבי יהודה.

רבינא נחלק על חזקיה במקור דין שיירי מנחת עומר ומנחת קנאות שהן לכהנים, **ואמר**:

אתיא שיירי מנחות אלו מרתני לוי [מברייתא ששנה לוי]; **דתני לוי**:

כתיב בפרשת מתנות כהונה [במדבר יח ט]: **"זה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש, כל קרבנם לכל מנחתם ולכל חטאתם ולכל אשם אשר ישיבו לי, קדש קדשים לך הוא ולבניך"**; ומפרשת הברייתא:

"כל" קרבנם לרבות לוג שמן של מצורע שנטהר, שמאותו לוג יוצק הכהן אל כפו,

שמפורש בברייתא ממקרא מפורש ד"כל קרבנם" שהלוג נאכל לכהנים כשאר קדשי קדשים; וראה שם שביאר, דשיירי לוג שמן של מצורע נאכלים לכהנים לא רק מחמת שהוא מותר של המתנות, אלא גם משום שהוא מותר האשם הבא עמו, וראה שם שיש נפקא מינה בזה, ראה שם באריכות.

13. לכאורה אינו מובן, שהרי כבר נתבאר לעיל עב ב, שעדיין לא ידענו למנחות אלו ששייריהם נאכלים לכהנים!?

ולכאורה הביאור הוא, דאם כי לרבי שמעון צריכים אנו לריבוי, מכל מקום הרי לרבנן אין אנו צריכים ריבוי, והגמרא כאן מפרשת את הצורך בריבוי זה של הכתוב לפי רבנן.

אלא דקשה בהיפוך, כיון שמסברא זו אף לרבנן אין אנו יודעים ששיירי מנחות אלו נאכלים [ואף שלשיטתם יש סברא לומר "מדנקמצת שייריה נאכלין"], אם כן למה אמרה

11. ראה ב"קרבן אורה" מה שכתב על לשון "אלא".

12. א. **כתב רש"י בזבחים** מד ב: לרבות לוג שמן, שאף הוא נאכל שהרי קרוי קרבן דכתיב "והקריב אותו לאשם ואת לוג השמן", אלמא הוא נמי בכלל "והקריב"; סלקא דעתך: כלומר, האי דאיצטריך "כל" לרבווי, ולא נפקא ליה מ"קרבנו".

ב. [לכאורה יכולה היתה הגמרא לומר גם, שהצרך הכתוב לומר שהוא של מצורע, משום ש"ואכלו אותם אשר כופר בהם" אמר רחמנא, וכעין המבואר בהמשך בענין שיירי מנחת העומר ומנחת קנאות שאינם באים לכפר].

ג. **בחיידושי רבי ארי' לייב** [מאלין] חלק ב סימן מג, עמד על דברי הרמב"ם בפרק ד ממחוסרי כפרה, שכתב שם שהלוג נאכל לזכרי כהונה בעזרה כשאר קדשי קדשים שהרי הוקש לאשם; ולמה לו להרמב"ם להביא מהיקש אחר

אלא נמלקה בצפורן, ותהיה אסורה האכילה לכהנים —

קא משמע לן "לכל" אשמם, לרבות אשם נזיר טמא (16) ואשם מצורע שנטהר, שהם נאכלים לכהנים.

ומקשינן: וכי הצרך הכתוב לרבות אשם מצורע שיהיה לכהן, והרי אשם מצורע בהדיא כתיב ביה [ויקרא יד]: "ולקח הכהן את הכבש האחד והקריב אותו לאשם. ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת ואת העולה [על ירך המזבח בצפון] כי כחטאת האשם הוא לכהן קדש קדשים הוא"; הרי שהוא "לכהן"? (17)

אלא כך תאמר: לרבות אשם נזיר טמא

בהם" אמר רחמנא [שמות כט לג] גבי אכילת כהנים, והיינו: כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים — (14)

ואילו האי — מנחת העומר להתיר חדש לישראל קא אתיא, ואידך — מנחת קנאות — נמי לברר עוונה של האשה קא אתיא, וסבור הייתי לומר, שלא יאכלו השיירים לכהנים, ומשום שאין אני קורא בהם "ואכלו אותם אשר כופר בהם".

קא משמע לן. (15)

"לכל" הטאתם, לרבות הטאת העוף שהיא נאכלת לכהנים; ולכך הצרך הכתוב לרבות חטאת העוף, משום דמלקא דעתך אמינא: חטאת העוף נבילה היא, שהרי לא נשחטה

לייב [מאלין] חלק ב סימן מג.

ב. יש כאן מקום להביא את דברי ה"משך חכמה" בפרשת צו על הפסוק "לא תאפה חמץ, חלקם נתתי אותה מאשי", שמשם למדו חז"ל שאף שיירי מנחות אין לאוכלם חמץ, וביאר את הענין: פירוש, לא תאפה חמץ משום שחלקם נתתי אותה מאשי, וכמו שפירשו במדרש "אוכל ממה שרבו אוכל", וכמו שעל המזבח לא יעלה שאור, כן בחלקם הנאכל, כי המנחה כולה נאכלת לה, רק החילוק: דאזכרתה נאכל על גבי המזבח שהאש אוכלה, והנותר אוכלים בני אהרן במקום קדוש, לכן אמרו שהחמץ שיריים לוקה; וראה עוד שם.

16. נזיר שנטמא הרי הוא סותר את ימי נזירותו, ולכשנטהר הרי הוא מביא קרבנות וביניהם אשם, וקרבנות אלו מטרם להכשיר את הנזיר להתחיל ולמנות נזירות טהרה.

17. משמע שפירוש הכתוב הוא שיהיה האשם לכהן, ורש"י שם לא פירש כן, אלא: בכל

הגמרא לעיל שלרבנן אין צורך בפסוק מיוחד; וראה היטב ב"קרבן אורה" על הגמרא דלעיל; וראה עוד בחידושי רבי ארי' לייב [מאלין] סימן מג.

14. נתבאר על פי רש"י מכתב יד כאן, ומשמע כוונתו, כיון שאכילת הכהנים כפרה היא, הרי אין שייך זה אלא בקרבן שעיקרו לכפרה, ואז אף אכילת הכהנים מכפרת, אבל קרבן שעיקרו לא בא לכפרה, אי אפשר שתהיה אכילת הכהנים כפרה; אבל ברש"י בזבחים מד ב כתב: "ואכלו אותם אשר כופר בהם: דבר שיש בו כפרה נאכל, ושאינן בו כפרה אינן נאכל".

15. הרמב"ם בספר המצוות מנה במצוה פח את אכילת שיירי מנחות כמצוה בפני עצמה, ומנה במצוה פט את אכילת בשר קדשי הקדשים כמצוה בפני עצמה מ"ואכלו אותם אשר כופר בהם", והקשו עליו מסוגייתנו, שהרי משמע דגם "ואכלו אותם אשר כופר בהם" קאי על שיירי מנחות; וראה מה שכתב בזה בחידושי רבי ארי'

שייאכל לכהנים **כאשם מצורע**; והצרך הכתוב לרבותו, כי:

סלקא דעתך אמינא: אשם נזיר טמא להכשיר את הנזיר קא אתי להכשירו שיחול עליו נזירות טהרה⁽¹⁸⁾, ולא לכפר הוא בא, ולא קרינן ביה "ואכלו אותם אשר כופר בהם" —

קא משמע לן.

"אשר ישיבו" זה גזל הגר שמת ואין לו יורשים [כי גר שנתגייר כקטן שנולד דמי], וכשמשיב הגזלן את הגזל לכהנים הוא נותנו.

"לך הוא ולבניך", ללמד: שלך הוא — גזל הגר — ולבניך שיהו כנכסים של חולין שאין בו שום קדושה דממון בעלים הוא,

ואפילו לקדש בו את האשה.⁽¹⁹⁾

אמר רב הונא: שלמי הגויים עולות המה, עג-ב כלומר, גוי שנדר בהמה לשלמים או מנחה, אין מה שהביא בדין שלמים הנאכל לכהנים, אלא עולות המה ואינן נאכלות לכהנים, וכן מנחתו עולה כליל, ואין שייריה נאכלים לכהנים; ⁽¹⁾ והטעם בזה:

איבעית אימא: קרא [מן הכתוב יש ללומדו], וואיבעית אימא מסברא יש ללומדו, כדמפרש ואזיל.

איבעית אימא סברא: משום שהגוי לכו לשמים, כוונתו היא שיהיו קרבנותיו כליל לשמים, ולא שייאכלו.⁽²⁾

ואיבעית אימא קרא: משום שנאמר "איש איש [לכך נכפל "איש" לרבות את הגויים

ב; ומה שכתב כאן בפירוש המיוחס לרש"י "שלך הם: כל הני דמתרבו מהאי קרא; לקדש בו: כדאמר המקדש בחלקו בקדשי קדשים מקודשת", צריך ביאור.

1. כמבואר בפירוש המיוחס לרש"י; וביאר ב"שפת אמת", שמנחתו נעשית כמנחת נסכים, שהרי קיימא לן שמתנדב אדם מנחת נסכים והיא עולה כליל.

ולדעת ה"זבח תודה" — יובאו דבריו בהמשך הענין בהערה 12, ראה שם בכל ההערה — מה שפירש דמנחתו עולה כליל, היינו דוקא לפי הטעם ד"לכו לשמים", אבל לפי הטעם שהוא מן הכתוב, אין הגוי יכול להקריב מנחה כלל, שאין הגוי מקריב אלא עולה; וראה מה שיתבאר בזה בהערה שם.

2. נתבאר על פי פירוש המיוחס לרש"י; ורש"י מכתב יד כתב: לכו לשמים: דאינו יודע

עבודות התלויות בכהן השוה אשם זה לחטאת, שלא תאמר: הואיל ויצא דמו מכלל שאר אשמות להנתן על תנוך ובהונות, לא יהא טעון מתן דמים ואימורים ...; ומקורו הוא מתורת כהנים.

18. לשון רש"י מכתב יד ד"ה להכשיר, שכתב: להכשיר אתי לתגלחת ולטמא למתים — צריך תיקון, כי אנו דנים כאן באשם נזיר טמא, ולא בקרבנות הנזיר שהוא מביא כשמלאו ימי נזרו והם מכשירים אותו לתגלחת ולטמא למתים שהנזיר היה אסור בהם; וברש"י בזבחים מד ב כתב כפי שנתבאר בפנים, וכן כתב בפירוש המיוחס לרש"י כאן.

19. נתבאר על פי רש"י בזבחים מד ב; וכן הוא מוכרח שלענין גזל הגר בלבד הוא שאמרו כן, דאילו המקדש בחלקו בין קדשים קדשים בין קדשים קלים אינה מקודשת כמבואר בקדושין נב